jelentik. A baktériumok és a vírusok biokémiája, genetikája, a szaporodásukat reguláló mechanizmusok jelentik ezt az új vonalat és ennek sikeres tanulmányozása csak részben végezhető a klasszikus mikrobiológia módszereivel. Szükség van műveléséhez a legmodernebb biofizikai, biokémiai módszerekre, az ezekhez szükséges korszerű eszközökre, a velük bánni tudó, és jól felkészült szakemberekre. A modern mikrobiológia eredményei lenyűgözőek és olyan új utakra mutatnak, amelyek műveléséről mi sem mondhatunk le. Úgy hiszem, a hazai mikrobiológia fejlesztése kultúrpolitikánk egyik legaktuálisabb kérdései közé tartozik. IVÁNOVICS GYÖRGY

Beszámoló a „Történeti városközpontok fejlesztése—Építészettörténeti kérdések" Konferenciáról

A településtudomány és építészettörténet-elmélet néhány alapvető, összefonódó kérdését tárgyalta 1962. október 18—23 között a Magyar Tudományos Akadémia „Történeti városközpontok fejlesztése — Építészettörténeti kérdések" címmel megtartott konferenciája. E konferencia létrejötte már önmagában az összefüggések egyre nagyobb körét átfogó, komplex szemléletű építészettörténeti és településtudományi kutatás eredménye, jelentős előrelépés koordináció megteremtésére a két kutatási terület között.

A konferencia településtudományi vonatkozásban a negyedik találkozó az Erfurtban 1956-ban létrejött „Várostörténet és történeti városok újjáépítése" című nemzetközi akadémiai munkaközösség működése során. Az erfurti konferencián már világossá vált, hogy a településtudomány két fő területén—a városképződés, városépítés történeti folyamatában létrejött, de a mai élet keretét alkotó és szükségszerűen továbbépülő, átformálódó, átalakuló városok építési kérdéseinek komplex vizsgálatában — tehát a történeti kutatás és a gyakorlati építés területén egyetlen országban, egyetlen kutatócsoportban sem lehet nélkülözni azokat a felismeréseket, összefüggéseket, amelyeket épp a nemzetközi tapasztalatcsere, a helyi, nemzeti problémákon túltekintő, átfogóbb vizsgálódás eredményezhet.

Az Erfurtban sokoldalúan felvetett problémát — amely akkor még természetszerűen igen tág határok között mozgott — két további konferencia mélyítette el: a csehszlovák Akadémia dobřisi (1957) és a lengyel Akadémia varsói konferenciája (1959).

A másik munkaterület (az építészettörténet és műemlékvédelem) eddig két konferenciát rendezett — mindkettőt magyar kezdeményezésre Budapesten, 1957-ben és 1960-ban — nagy nemzetközi érdeklődés mellett. A jelenlegi ezen a területen tehát a harmadik konferencia.

A településtudományi konferenciával való szoros összekapcsolás, együtt rendezés célja éppen az volt, hogy az építészettörténet-műemlékvédelem problematikáját a város — a történetileg kialakult és szükségszerűen fenntartandó, tovább fejlesztendő város — problematikájába ágyazza be, ugyanakkor felvesse azokat az építészettörténeti kérdéseket, amelyek a kelet-európai szocialista államok szorosan összefonódó történeti fejlődése következtében csak alapos és jól szervezett, széles látókörű és módszeres tudományos kutatással, nemzetközi erőfeszítéssel oldhatók meg.

A Várostörténet és történeti városok újjáépítése nemzetközi munkaközösség IV. ülésszakát *Perényi Imre* nyitotta meg. A konferencia fő témája a történeti központok korszerű reorganizációjának problémája volt. A megvizsgálandó főbb kérdéseket a következő problémakörökben foglalta össze: a központok helye, közlekedési kapcsolatai, szerepköre és funkcionális problémái, szerkezeti problémái, városépítészeti, morfológiai kialakítása, a reorganizáció végrehajtásának műszaki és gazdasági problémái. Utalt arra, hogy a városközpont önálló tárgyalása, a város egészéből való kiszakítása kétségkívül kissé erőszakolt, megragadhatósága érdekében a téma szűkítése mégis szükséges. A központok problémái nem szakíthatók el a történelmi városmag problémáitól, azokkal szerves egységet alkotnak, s vizsgálatuk szükségszerűen egyúttal a történetileg kialakult városszerkezet és a város mai élete kérdéseinek vizsgálatát igényli. A továbbiakban felvázolta a szocialista társadalom- és városépítés előtt álló távlatokat. Az urbanizálódás tendenciáival együttjár a város-fogalom tartalmának változása is. Ezért ki kell dolgozni azokat az elveket, amelyek meghatározzák a kommunista társadalom igényeinek megfelelő város kialakítását. Ehhez újra vizsgálat alá kell vennünk az igények és lehetőségek egész sorát. Ez a kutatómunka, amely a mindennapi élet jövőbeni követelményeinek feltárására irányul, a komplex városépítési szemlélet alapját kell hogy képezze.

A konferencia vitaindító referátuma *Granasztói Pál* „A történeti városközpon-

tok reorganizációjának jellegzetes főbb kérdései Magyarországon" című tanulmánya volt. A referátum első része a magyar városok és azok szerves részét alkotó központok jellegzetes típusaival foglalkozott és azokat történeti fejlődésükben, kialakulásukban vizsgálta. A magyar városokról megkapó biztonsággal felrajzolt kép egyúttal már egy alapvető ellentmondásra is figyelmeztet: a történeti városközpontok továbbfejlesztése és átépítése nálunk nyilvánvalóan más problémákat vet fel, mint pl. Németországban. Granasztói a városépítészeti érték, jelleg vizsgálata során rámutatott azokra a sajátosságokra, amelyek a magyar városépítést jellemzik. Az előadás második felében a reorganizáció kérdéseivel foglalkozott. Ennek problémakörét a már Perényi Imre által is említett főbb kérdéscsoportok köré rendezve tárgyalta. Elemezése, amely a magyar városépítés elméletének és gyakorlatának korszerű, magas színvonalú ismeretén és a mai élet reális szemléletén alapszik, összefoglalja a felmerülő és vizsgálható komponenseket. Feltétlenül ki kell emelnünk a városszerkezetre, a magas házak kérdésére, a történelmi kontinuitás és a történeti érték kérdéseire vonatkozó fontos megállapításait. A reorganizáció kérdéseivel kapcsolatosan végül rámutatott azokra a lakásépítés távlati tervének megvalósításából következő tényekre és jelenségekre, amelyek a magyar városok és városközpontok reorganizációja során az újjáépítés alapját fogják képezni. Granasztói gondolatai a történeti városközpontok fejlesztésével foglalkozó problematika hazai sajátosságait tükrözik. Ezzel érdekes vitaanyagot tárt fel a konferencia előtt a nemzeti sajátosságok, a különbözőség és hasonlóság — az egyedi és általános vonások, törvényszerűségek — kérdéseiben.

Major Máté a III. Építészettörténeti és műemlékvédelmi konferencia vitáit nyitotta meg. A vitaindító referátum a konferencia kitűzött feladatait foglalta össze, elemezve a szocialista országok marxista szellemű építészettörténeti—műemlékvédelmi kutatására háruló feladatokat. A tanulmányban felvetett gondolatok jó része a konferencia határozati javaslatának alapjául szolgált.

A közös feldolgozásra váró kérdések jellemző példáit *Dercsényi Dezső* „Középeurópai építészettörténet" című vitaindító referátumában mutatta be. A közép-európai népek sok közös vonással rendelkező társadalmi—történeti fejlődéséből kiindulva, az építészeti kultúra vándorlásának, mozgásának sajátosságait elemezte, ráirányítva a figyelmet azokra a kérdésekre, amelyek csak sokoldalú és kitartó közös kutatómunka eredményeként válaszolhatók meg. Példái kapcsán felvetette a kartográfiai módszerek alkalmazásának szükségességét, a kutatások koordinációjának jelentőségét és lehetőségeit (közös kutatási metodika kidolgozása, egységes helynév és mutatórendszer, közös kiadású évkönyv, illetve folyóirat stb.).

A vita során *W. Ostrowski*, a Lengyel Tudományos Akadémia képviselője hangsúlyozta, hogy a történeti központokat élettel — a mai társadalom életével — kell megtölteni, hogy azok a szocialista kultúra tudatformáló, alakító tényezőivé fejlődjenek. Állást foglalt a városközpont lakóterületi jelentősége mellett is. Elutasította a túlzott konzerválásra való törekvéseket és kiemelte az együttműködés fontosságát, felvetve a szervezeti forma kérdését, a kutatás nemzetközi szervezésének szükségességét. *G. Strauss*, a Humboldt Egyetem Művészettörténeti Intézetének igazgatója az együttműködésből származó előnyökkel foglalkozott, és rámutatott az építészettörténet egyik, eddig még nem elemzett kérdése — a kizsákmányolt osztályok építésével, építészetével foglalkozó kutatás — fontosságára. Hasonló szellemben szólalt fel *K. H. Clasen*, a Német Építészeti Akadémia Építészettörténeti és Elméleti Intézetének professzora, aki a középkori kapcsolatok kérdésével és a népművészet és a népi építészet jelentőségével foglalkozott behatóan. *V. Lavrov*, a Szovjetunió Építési és Építészeti Akadémiájának küldötte a városközpontokkal kapcsolatos vitához szólt hozzá és az orosz városok kialakulásának néhány kérdését elemezte.

H. Weidhaas, a weimari Műszaki Főiskola professzora a műemlékek osztályozásának kérdéseivel, *Vargha László* a népi építészet közép-európai építészettörténeti összefüggéseivel foglalkozott. *Borsos József* a városi utak és közművek városközponton belüli szerepét elemezte. *Brenner János* a városközpontok szerkezete és funkciója közötti összefüggéseket, illetve a mai igények kielégítési lehetőségeit vizsgálta, vitatva azt a szemléletet, amely a forgalmat vonzó intézményeket távol akarja tartani a történeti városközponttól. Ez a történeti központ elhalásához, a társadalmi élet és a történeti emlék különválásához vezet. *A. S. Hiram*, az izraeli Műemléki Hivatal igazgatója az izraeli városközpontok történeti kialakulásának néhány kérdésével foglalkozott. Felszólaltak még H. *Schmidt* (Német Építészeti Akadémia), *V. Vatasianu* (a Román Tudományos Akadémia Történeti Intézete), *J. Zachwatowitz* (Lengyel Tudományos Akadémia).

A következő három napon a konferencia résztvevői Fertőd—Sopron—Kőszeg—Ják

—Szombathely —Veszprém—Tihany—Székesfehérvár városképével és problémáival ismerkedtek meg, s ez sok sajátosan magyar kérdéshez vitte közelebb a külföldi kutatókat. E személyes benyomások fokozását célozta egyébként a konferenciával kapcsolatosan rendezett kiállítás is, amely a témákhoz kapcsolódó fontosabb hazai példákat mutatta be. Az ezen bemutatott problematika azonban sajnos nem vált a vitaanyag részévé.

A konferencia 23-án szekciónként különkülön ülésezett a felmerülő részletkérdések további megvitatására. A településtudományi konferencia ülésén *E. Hruska* prágai professzor a műemlékvédelem és urbanisztika összefüggésével, a műemléki együttes városban betöltött szerepével, helyével, jelentőségével foglalkozott. *T. Zarebska*, a Lengyel Tudományos Akadémia küldötte a Magyarországon át közvetített olasz városépítészetnek a XVI. századi lengyel városépítészetre gyakorolt hatását értékelte. *Dr. K. Junghanns*, a Német Építészeti Akadémia Építészetelméleti és Történeti Intézetének igazgatója a német építészet mai helyzetének kialakulását történeti fejlődésében vizsgálta.

Az építészettörténeti—műemlékvédelmi konferencia külön ülésén *B. Klemm*nek, a drezdai Egyetem docensének előadása — Görlitz város helyreállítási problémáinak ismertetése — konkrét feladaton elemezte a felmerülő kérdéseket. *G. I. Stoikov*, a Bolgár Tudományos Akadémia küldötte a bolgár építészettörténet, műemlékvédelem és művészettörténet néhány szorosan összefüggő kérdését ismertette. *H. Weidhaas*, a műemlékek társadalmi tudatformáló szerepével, hatásával foglalkozott. *Horler Miklós* előadásában a műemlékvédelem tudományelméleti problémáit foglalta össze.

A konferencia közös záróülésén kialakított határozatok jelentős eredményei a budapesti tanácskozásnak, amennyiben lényeges gyakorlati, szervezeti kérdéseket vetnek fel. Így közös nemzetközi titkárság felállítását javasolják a kutatások koordinálására. Felvetik a határozatok egy nemzetközi folyóirat kiadásának gondolatát is, indítványozzák a kartográfiai módszerek kidolgozását, az egyes kutatási témák, kutatók listájának nemzetközi cseréjét, a megváltozott helynevek régi és új formában való közlését, továbbá, hogy a Magyar Tudományos Akadémia készítse elő az építészettörténeti—műemlékvédelmi problematika szótárát a terminológia nemzetközi egységesítése érdekében.

Ezek a határozati javaslatok tehát a nemzetközi tudományos együttműködés organizált alapformáit teremthetik meg, s ezzel — megvalósításuk esetén — értékes kiegészítői lehetnek a szocialista államok kulturális együttműködésének.

Nehézségek természetesen vannak és ezek a konferencia munkájában is jelentkeztek. A konferencia célja épp az egybehangolás volt, s ezt sikerrel töltötte be. A konferencia munkája nyomán tovább erősödhet az a törekvés, amely szoros kapcsolatot teremt az építési tevékenység történetének vizsgálatával foglalkozó tudományok, a városépítéstörténet és építészettörténet, a műemlékvédelem és az új építés, vagy reorganizáció, s végül a nemzeti kutatás és nemzetközi együttműködés vonatkozásában egyaránt.

VÁMOSSY FERENC

Hírek

Az *Elnökség* 1962. november 30-i rendes ülésén jelentést tárgyalt meg a Meteorológiai Elnökségi Bizottság munkájáról. Kiegészítette a korábban jóváhagyott 1963. évi könyvkiadási kerettervet, foglalkozott az újrendszerű személyi minősítés végrehajtásával és az MTA káderfejlesztési tervéről szóló előterjesztéssel. Elfogadta a II. Osztály irányító tevékenységéről szóló beszámolót és határozatot hozott a tanszékek támogatásának az egyes minisztériumok és az Akadémia közötti megosztásáról. Az ülésen sor került az MTA 1963. évi költségvetési kereteinek szétosztására. A költségvetés 1963-ra 185 fő létszámfejlesztést és a kiadási előirányzat 14,9 millió forintos növelését tartalmazza. Ez az 1962. évi bázishoz képest létszámban 8,2%-os, a költségvetésben pedig 11,8%-os fejlesztést jelent. Tárgyalta végül az Elnökség a tudományos osztályoktól a Kossuth-díj adományozására beérkezett javaslatokat.

Az ülés megemlékezett az MSZMP VIII. kongresszusáról, méltatta határozatait és az elnöklő Ligeti Lajos akadémikus üdvözölte a megválasztott Központi Bizottság akadémikus tagjait.

*

A Lengyel Tudományos Akadémia legutóbbi közgyűlésén külső tagjaivá választotta *Rusznyák István* akadémikust, az MTA elnökét és *Szabó Imre* akadémikust, az